

การระบาดของโรคพาร์อาร์เอสในฟาร์มสุกรรายย่อย จังหวัดพิษณุโลก กันยายน - ธันวาคม 2553

กิติภัทธ์ สุจิต¹ เสกสิทธิ์ สิงห์แจ่ม¹

บทคัดย่อ

ปี 2553 กรมปศุสัตว์ได้รายงานการระบาดของโรคพาร์อาร์เอสในหลายจังหวัดของประเทศไทย รวมทั้งจังหวัดพิษณุโลก ผลจากการระบาดของโรคซึ่งมีอัตราการป่วยและอัตราการตายสูง สร้างความเสียหายกับฟาร์มสุกรรายย่อยในหลายอำเภอ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันการระบาดของโรค พรรณนาลักษณะของการระบาด หาปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้ของการระบาด และเสนอแนวทางในการควบคุมป้องกันโรค ทำการศึกษาโดยกำหนดนิยาม ฟาร์มยืนยันโรคพาร์อาร์เอส ติดตามการระบาดของโรคในฟาร์มยืนยันโรคฟาร์มแรก และรวบรวมข้อมูลฟาร์มยืนยันโรคในจังหวัดพิษณุโลก ระหว่าง กันยายน-ธันวาคม 2553 พรรณนาการระบาดตามหลักของ ชนิดสัตว์ เวลา และสถานที่ สัมภาษณ์เกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูลการจัดการฟาร์ม อาการป่วยของสุกร และจำนวนสุกรที่ตาย ผลการศึกษาพบฟาร์มยืนยันโรคฟาร์มแรก คือ ฟาร์มหมูป่า ในพื้นที่อำเภอวังทอง มีอัตราการตายเท่ากับ 78.89% ข้อมูลฟาร์มยืนยันโรคทั้งหมดจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 26 ฟาร์ม จากอำเภอเมือง 8 ฟาร์ม อำเภอบางกระทุ่ม 8 ฟาร์ม อำเภอวังทอง 7 ฟาร์ม และอำเภอวัดโบสถ์ อำเภอบางระกำ และอำเภอพรหมพิราม อำเภอละ 1 ฟาร์ม สัมภาษณ์เกษตรกร 17 ราย พบว่า อาการป่วยของสุกรที่เป็นโรค คือ ไข้ (64.71%) อาการทางระบบหายใจ (47.06%) และแท้ง (35.29%) ทุกฟาร์มอยู่ใกล้แหล่งชุมชน (100%) ฟาร์มเลี้ยงสุกรด้วยอาหารเหลือจากครัวเรือน (41.18%) ปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้ คือ การที่ฟาร์มสุกรอยู่ใกล้แหล่งชุมชนเป็นปัจจัยโน้มนำให้โรคพาร์อาร์เอสมีการระบาดจากฟาร์มสู่ฟาร์มได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการควบคุมโรคพาร์อาร์เอส ต้องอาศัยความร่วมมือจากเกษตรกรในการรายงานโรค การทำลายซากสุกรที่เป็นโรคอย่างถูกต้อง คัดสุกรที่ป่วยออกจากฝูง และอาจต้องพักการเลี้ยงสุกรเป็นระยะเวลา 5-8 เดือน

คำสำคัญ : โรคพาร์อาร์เอส สุกร หมูป่า การระบาด

เลขทะเบียนวิชาการเลขที่ : 54(2)-0115-045

¹ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง

**Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome (PRRS) Outbreak in
Small Scale Farms, Phitsanulok Province, September - December 2010**

Kitipat Sujit¹ Seksith Singhajam¹

Abstract

2010, Department of Livestock Development reported Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome (PRRS) outbreak in many provinces of Thailand. The outbreak also occurred in Phitsanulok Province. Small scale pig farms were affected with high morbidity and high mortality rate. The objectives of study were confirmed PRRS outbreak, described an outbreak, identified possible risk factors and recommend prevention and control measure. We conducted a case definition for PRRS confirmed case. Monitoring outbreak in 1st confirmed case. Collected all PRRS confirmed cases in Phitsanulok Province during September-December 2010. Animal, time and place were used for described PRRS outbreak in Phitsanulok Province. Interviewed pig farm owners for farm management information, symptoms of infected pig and number of dead. Wild boar farm in Wangthong District was 1st confirmed case. The mortality rate was 78.89%. All confirmed cases in Phitsanulok Province were 26 farms consist of, Mueang District 8 farms, Bangkratum District 8 farms, Wangthong District 7 farms, Watbot District 1 farm, Bangrakum District 1 farm and Phromphiram District 1 farm. We interviewed 17 farm owners. Symptoms of infected pigs were fever (64.71%), respiratory distress (47.06%) and abortion (35.29%). Possible risk factors were identified, all farm located in communities (100%) and swill feeding (41.18%). Control PRRS need cooperate from pig farm owners, to report suspected cases, to manage dead pig carcasses, stamping out infected pigs and consider 5-8 months withdrawal.

Key words : Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome, Pig, Wild boar, Outbreak

Research Paper Number : 54(2)-0115-045

¹ Veterinary Research and Development Center (Lower North Region)

บทนำ

โรคพอร์อาร์เอส (PRRS, Porcine reproductive and respiratory syndrome) เป็นโรคติดต่อที่สำคัญในสุกรที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตสุกรเพราะโรคนี้นำสร้างความเสียหายแก่สุกรทุกกลุ่มทุกอายุ เกิดจากเชื้อ PRRS virus order Nidovirales family Arteriviridae genus Arterivirus ซึ่งเป็นเชื้อไวรัสชนิดอาร์เอ็นเอสายเดี่ยว (Single strand RNA) แบ่งออกเป็นสองสายพันธุ์ คือ genotype 1 ซึ่งพบในทวีปยุโรป และ genotype 2 ซึ่งพบในทวีปอเมริกาเหนือ (OIE., 2010) มีรายงานการระบาดครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 2530 ต่อมาพบการระบาดในทวีปยุโรปในปี 2533 (Albina, 1997) จากนั้นมีรายงานการพบโรคในหลายๆประเทศรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งมีรายงานโรคปี 2538 อาการสำคัญของโรคทำให้เกิดการแท้งลูกในแม่สุกรที่ตั้งท้องในระยะท้าย เกิดลูกกรอก ลูกสุกรตายแรกคลอด และลูกสุกรอ่อนแอ (รุ่งโรจน์, 2548) และยังมีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการผิดปกติทางระบบหายใจในแม่พันธุ์สุกรและลูกสุกรหลังหย่านม

กรมปศุสัตว์รายงานการระบาดของโรคพอร์อาร์เอส ซึ่งสร้างความเสียหายแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย ในระหว่างกันยายน 2550 ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวนสุกรที่ตายจากการติดเชื้อจำนวน 607 ตัว (นลินี, 2550) และระหว่างเดือนมิถุนายน 2553 ในพื้นที่อำเภอศรีเชียงใหม่ โพนธาด และท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย มีสุกรที่ได้รับผลกระทบ 960 ตัว สุกรป่วยจำนวน 525 ตัว และสุกรตายจำนวน คิดเป็นอัตราการป่วย 54.69% อัตราการตาย 34.10% (กรมปศุสัตว์, 2553)

การเลี้ยงสุกรในจังหวัดพิษณุโลก มีทั้งฟาร์มรายย่อยเลี้ยงสุกรแบบหลังบ้าน ฟาร์มขนาดกลางเลี้ยงเพื่อชำแหละขายในท้องถิ่น จนถึงฟาร์มครบวงจรขนาดใหญ่ที่เลี้ยงสุกรแบบครบวงจรและส่งเข้าโรงงานฆ่าสัตว์เพื่อขายในจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดใกล้เคียง ในส่วนของฟาร์มขนาดใหญ่มีความได้เปรียบเรื่องการจัดการฟาร์ม แหล่งรับซื้อลูกสุกร การดูแลสุขภาพสามารถป้องกันการเกิดโรคในฟาร์มได้ในระดับหนึ่ง แต่ฟาร์มสุกรขนาดกลางและฟาร์มรายย่อย ยังขาดการจัดการฟาร์มที่ดีและมักจะรับซื้อลูกสุกรจากหลายๆที่เพื่อมาเลี้ยงขุน อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องความสำคัญของการป้องกันโรค จึงมีความเสี่ยงการเกิดโรคพอร์อาร์เอสในฟาร์มกลุ่มนี้

วันที่ 5 ตุลาคม 2553 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง (ศวพ.ภาคเหนือตอนล่าง) ได้รับตัวอย่างซากสุกรที่เลี้ยงร่วมอยู่ในฟาร์มหมูป่า ในพื้นที่หมู่ที่ 8 ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบเชื้อไวรัสพอร์อาร์เอสโดยวิธีพีซีอาร์ เจ้าหน้าที่ศวพ.ภาคเหนือตอนล่างและสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก ร่วมกันสอบสวนโรคพอร์อาร์เอสในฟาร์มดังกล่าว และติดตามการระบาดของโรคในจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างกันยายน - ธันวาคม 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันการระบาดของโรค พรรณนาลักษณะของการระบาด หาปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้ของการระบาด (possible risk factor) และเสนอแนวทางในการควบคุมป้องกันโรค

วิธีการศึกษา

กำหนดนิยามโรค(Case definition) และติดตามการระบาดของโรค

กำหนดนิยามโรคพอร์อาร์เอสในการศึกษา พาร์มยืนยันโรคพอร์อาร์เอส (PRRS confirmed case) คือ พาร์มสุกรในจังหวัดพิษณุโลก ที่มีผลการตรวจพบเชื้อไวรัสพอร์อาร์เอสโดยวิธีพีซีอาร์ จากศพ.ภาคเหนือตอนล่าง ระหว่าง กันยายน-ธันวาคม 2553

รวบรวมข้อมูลระบาดวิทยาเชิงพรรณนา (Descriptive epidemiology) จากพาร์มยืนยันโรคพอร์อาร์เอสเป็นพาร์มแรก (1st PRRS confirmed case) โดยเก็บข้อมูลการจัดการพาร์ม จำนวนสุกรที่ป่วยตายในแต่ละวัน และลักษณะอาการป่วย และพรรณนาการระบาดของโรคในพาร์มสุกร ใช้นิยาม พาร์มยืนยันโรคพอร์อาร์เอส ติดตามการระบาดของโรคในจังหวัดพิษณุโลก สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้ามาส่งตัวอย่างที่ ศวพ.ภาคเหนือตอนล่างและสัมภาษณ์เพิ่มเติมทางโทรศัพท์ เพื่อสอบถามข้อมูลลักษณะการจัดการพาร์ม กลุ่มสุกรที่ป่วยตายและลักษณะอาการป่วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอข้อมูลจำนวนพาร์มพาร์มยืนยันโรคพอร์อาร์เอส โดยใช้ภาพแสดงจำนวนสุกรที่ป่วยตายตามช่วงเวลา (Epidemic curve) และแผนที่แสดงจำนวนพาร์มยืนยันโรครายอำเภอ วิเคราะห์ลักษณะอาการป่วย กลุ่มสุกรที่ป่วยด้วยโรคพอร์อาร์เอส และปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้ (Possible risk factor) ในการเกิดโรคพอร์อาร์เอสในพาร์ม เป็นเปอร์เซ็นต์ (Percentage)

การศึกษาทางห้องปฏิบัติการ

รวบรวมผลการตรวจทางโรคพอร์อาร์เอสทางไวรัสวิทยาโดยวิธีพีซีอาร์ และผลการตรวจทางแบคทีเรีย จากฐานข้อมูลการตรวจชั้นสุตรโรคสัตว์ของ ศวพ.ภาคเหนือตอนล่าง

ผลการศึกษา

พาร์มยืนยันโรคพอร์อาร์เอสเป็นพาร์มแรก

พาร์มหมูป่า หมู่ที่ 8 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ตรวจพบเชื้อไวรัสโรคพอร์อาร์เอส เป็นพาร์มแรก ลักษณะพาร์มเป็นพาร์มส่งเสริมและฝึกสอนอาชีพเกษตรกรกรรม แบ่งพื้นที่ภายในบริเวณพาร์มเพื่อเพาะปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงเป็ดเนื้อ แพะเนื้อ สุกรขุนพันธุ์ผสมจำนวน 10 ตัว คอกหมูป่าแยกออกมาอีกฝั่งหนึ่งห่างกันประมาณ 100 เมตร เลี้ยงรวมกันคละเพศและกลุ่มอายุ จำนวนประมาณ 90 ตัว ขยายพันธุ์โดยใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ไม่มีการนำหมูป่าเข้าใหม่เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี อาหารที่ใช้เลี้ยง คือ พืชผักต่างๆและอาหารที่เหลือจากโรงครัว วันที่ 2 ตุลาคม 2553 ผู้ดูแลพาร์มสุกรสังเกตพบความผิดปกติของสุกรขุนและหมูป่า มีอาการ ไข้ ซึมไม่กินอาหาร ไม่มีแรง ลึมนอน หายใจหอบ ซักและตาย ดังแสดงใน figure 1



Figure1. Clinical sign of PRRS in 1st confirmed case (wild boars farm); fever, cough, weakness (A) and dead (B), Wangthong District, Phitsanulok Province during 1-15 October 2010

วันที่ 5 ตุลาคม 2553 พบการตายมากขึ้นจึงนำซากสุกรส่งตรวจชั้นสูตรที่ ศวพ.ภาคเหนือตอนล่าง วันที่ 7 ตุลาคม 2553 ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบเชื้อไวรัสพีอาร์อาร์เอส เจ้าหน้าที่ ศวพ.ภาคเหนือตอนล่างและสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก ร่วมกันสอบสวนการระบาดของโรคในฟาร์มหมูป่าและติดตามสถานการณ์ในฟาร์มระหว่างวันที่ 1 - 15 ตุลาคม 2553 พบว่าอัตราการตาย (mortality rate) เท่ากับ 78.89% ลักษณะการระบาดเป็นแบบมีแหล่งโรคร่วมกัน (common source) สุกรมีโอกาสรับเชื้อในช่วงประมาณปลายเดือนกันยายน 2553 ดังแสดงใน figure 2

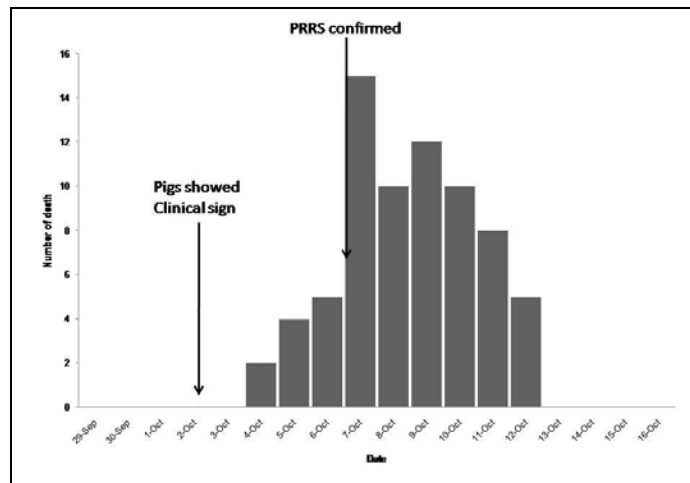


Figure2. Number of dead wild boars by day, wild boar farm , Wangthong District, Phitsanulok Province during 1-15 October 2010 (n=90)

การติดตามการระบาดของโรคพีอาร์อาร์เอสในจังหวัดพิษณุโลก

หลังจากรายงานโรคพีอาร์อาร์เอสในฟาร์มหมูป่า มีการพบโรคพีอาร์อาร์เอสในฟาร์มสุกรข้างเคียงและในพื้นที่อำเภอใกล้เคียง ติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคในจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือนกันยายน - ธันวาคม 2553 มีรายงานฟาร์มที่ยืนยันโรคพีอาร์อาร์เอส 26 ฟาร์ม จากอำเภอเมือง 8 ฟาร์ม อำเภอบางกระทุ่ม 8 ฟาร์ม

อำเภอวังทอง 7 ฟาร์ม และอำเภอบางระกำ อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอพรหมพิราม อำเภอละ 1 ฟาร์ม ดังแสดงใน figure 3

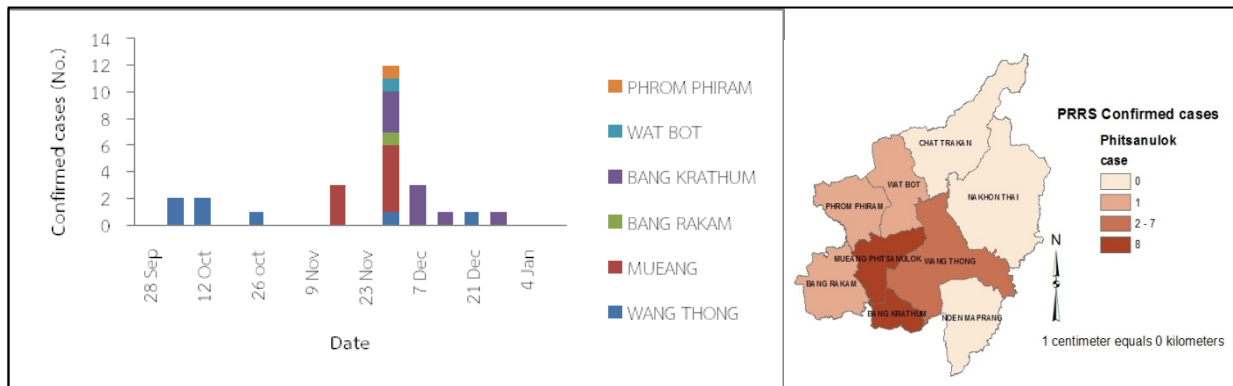


Figure3. Number of PRRS confirmed cases during September - December 2010, Phitsanulok Province (n=26)

ข้อมูลการสัมภาษณ์และลักษณะการเกิดโรคพอร์อาร์เอส

สัมภาษณ์เกษตรกรจากฟาร์มสุกรยืนยันโรคพอร์อาร์เอส จำนวน 17 ฟาร์ม (65.38% ของจำนวนฟาร์มยืนยันโรค 26 ฟาร์ม) จากอำเภอบางระกำ 10 ฟาร์ม อำเภอเมือง 5 ฟาร์ม และอำเภอวังทอง 2 ฟาร์ม จำนวนสุกรทั้งหมด 1,170 ตัว จำนวนสุกรเฉลี่ยฟาร์มละ 75 ตัว (3-400 ตัว) จำนวนสุกรที่ตายระหว่างการระบาดของโรคทั้งหมด 578 ตัว จำนวนสุกรตายเฉลี่ยฟาร์มละ 34 ตัว (1-220 ตัว) รวมจำนวนสุกรที่ตายในระหว่างการเกิดโรคพอร์อาร์เอส 49.40%

สุกรที่ได้รับผลกระทบจากโรค แบ่งตามกลุ่มอายุ พบว่า ทุกกลุ่มอายุมีการป่วยจากโรคพอร์อาร์เอส อัตราการป่วยในกลุ่มแม่พันธุ์ (58.82%) กลุ่มลูกสุกร (52.94%) และกลุ่มสุกรขุน (52.94%) ส่วนลักษณะการป่วยพบว่า สุกรป่วยด้วยอาการไข้มากที่สุด (64.71%) รองลงมาคืออาการทางระบบทางเดินหายใจ เช่น มีอาการไอ หอบ (47.06%) การแท้ง (35.29%) ชัก (23.53%) อาเจียน (17.65%) และจุดเลือดออกที่ผิวหนัง (11.76%) ดังแสดงใน figure 4

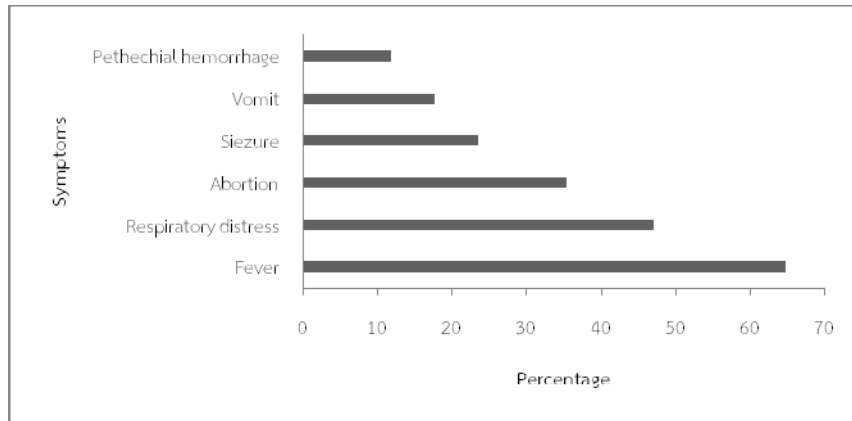


Figure4. Percentage of symptoms of PRRS cases in Phitsanulok Province during September-December 2010 (n=17)

ปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้

วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการฟาร์มสุกร เพื่อหาความเชื่อมโยงทางระบาดวิทยา (Epidemiological linkage) ของการระบาดของโรคพาร์อาร์เอสในฟาร์มสุกรรายย่อยในจังหวัดพิษณุโลก พบปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้ (Possible risk factors) คือ ฟาร์มอยู่ใกล้แหล่งชุมชน (100%) รองลงมาคือ การใช้เศษอาหารจากครัวเรือนมาเลี้ยงสุกร (41.18%) ดังแสดงใน table 1

Table1. Possible risk factors of PRRS cases in Phitsanulok Province during September-December 2010 (n=17)

Possible risk factors	Farms	Percentage
Farm near community	17	100.00
Swill feeding	7	41.18
Bought feed from company	7	41.18
Farm prepared feed by themselves	5	29.91
Imported new pigs	0	0.00
Shared boar for breeding	0	0.00

ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

ผลการตรวจทางไวรัสวิทยา

พบเชื้อไวรัสพาร์อาร์เอส โดยวิธี PCR (US Strain) จากตัวอย่างอวัยวะสุกรทั้ง 26 ตัวอย่าง

ผลการตรวจแบคทีเรีย

ผลการเพาะเชื้อแบคทีเรียในอวัยวะสุกร ตัวอย่างซากสุกรจากฟาร์มยืนยันโรค พบ *E. coli* (8/26) *Salmonella* Group C (1/26) *Pasteurella multocida* Type A (1/26) *Streptococcus porcinus* (3/26) *Streptococcus dysagalactiae* (3/26) ยาปฏิชีวนะที่มีความไวต่อเชื้อแบคทีเรีย ได้แก่ Colistin Enrofloxacin Gentamicin Kanamycin Neomycin Polymycin B และ Tobramycin

อภิปรายและสรุปผล

ฟาร์มหมูป่าเป็นฟาร์มยืนยันโรคพาร์อาร์เอสฟาร์มแรก จากผลการตรวจชันสูตรโดย ศวพ.ภาคเหนือ ตอนล่าง ลักษณะฟาร์มมีการควบคุมการเข้าออกของจากบุคคลภายนอก แต่ลักษณะการระบาดของโรคในฟาร์มหมูป่า มีการติดต่อของโรครวดเร็วและมีอัตราการตายสูง ผลจากการสอบสวนโรคพบปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้ของการที่โรคเข้ามาสู่ฟาร์ม คือ การใช้เศษอาหารจากโรงครัวมาเลี้ยงสุกร (Swill feeding) ที่ไม่มีการต้มเศษอาหารอีกครั้งก่อนนำมาเลี้ยงสุกร ซึ่งคล้ายกับการระบาดของโรคพาร์อาร์เอสในฟาร์มสุกรรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีปัจจัยเสี่ยงของการนำโรคจากการใช้เศษอาหารจากครัวเรือนมาเลี้ยงสุกร 70% (นลินี, 2550) จากข้อมูลการพบอาการป่วยของหมูป่า ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2553 ซึ่งระยะฟักตัวของโรคประมาณ 4-8 วัน (แนวทางการเฝ้าระวังฯ, 2553) จึงน่าจะมีการรับเชื้อเข้าสู่ฟาร์มในช่วงปลายเดือนกันยายน 2553 และเชื่อว่าน่าจะมีการระบาดของโรคพาร์อาร์เอสในฟาร์มสุกรรายย่อย ในจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือนกันยายน 2553 แล้ว แต่ไม่มีข้อมูลฟาร์มยืนยันโรคในช่วงเวลาดังกล่าว

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่าสุกรมีการป่วยเกือบทุกกลุ่มอายุ (สุกรแม่พันธุ์ ลูกสุกร และสุกรขุน) มีอาการป่วยรุนแรง อัตราการตายสูง (49.40%) สันนิษฐานว่าสุกรในฟาร์มเหล่านี้ ไม่มีภูมิคุ้มกันต่อโรคพาร์อาร์เอสมาก่อน จึงทำให้อาการป่วยรุนแรงมาก และปัจจัยเสี่ยงที่น่าจะเป็นไปได้ของการเกิดโรคพาร์อาร์เอสในฟาร์ม พบว่าฟาร์มยืนยันโรคทุกฟาร์มอยู่ในแหล่งชุมชน คล้ายกับรายงานการระบาดของโรคพาร์อาร์เอสในจังหวัดขอนแก่น ปี 2550 (นลินี และคณะ, 2550) ประกอบกับฟาร์มสุกรรายย่อยในจังหวัดพิษณุโลกไม่มีการป้องกันเชื้อที่มีประสิทธิภาพ เชื้อโรคจึงเข้าสู่ฟาร์มจากการติดต่อทางอ้อม (Indirect transmission) โดยปนเปื้อนมากับรถขนส่งอาหารสัตว์ รถขนส่งสุกรที่ตระเวนรับซื้อสุกรจากฟาร์มรายย่อยในพื้นที่ต่างๆ (กิติภัทท์ และคณะ, 2552) ข้อมูลการศึกษาไม่พบปัจจัยการนำโรคพาร์อาร์เอสเข้าสู่ฟาร์มจากการนำสุกรเข้าใหม่ และจากการยืมการเช่า พ่อพันธุ์สุกรเพื่อผสมพันธุ์ เนื่องจากสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวนน้อยเกินไป ทว่าปัจจัยเรื่องการนำสุกรเข้าใหม่ และการเช่า การยืม พ่อพันธุ์สุกร ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำโรคพาร์อาร์เอสเข้าสู่ฟาร์ม (นลินี และคณะ, 2550; คมวุฒิ และคณะ, 2553) ทั้งการติดต่อทางตรง (Direct transmission) โดยติดต่อผ่านทางสารคัดหลั่งต่างๆ เช่น อสุจิ (รุ่งโรจน์, 2548) และ การติดต่อทางอ้อม เช่น จากการปนเปื้อนมากับยานพาหนะ เสื้อผ้า รองเท้า (OIE)

จากข้อมูลศึกษากล่าวโดยสรุปได้ว่าการระบาดของโรคพาร์อาร์เอสในจังหวัดพิษณุโลก น่าจะมีการระบาดในฟาร์มรายย่อย ตั้งแต่ช่วงเดือนกันยายน 2553 จนกระทั่งมีการพบฟาร์มยืนยันโรคในวันที่ 7 ตุลาคม

2553 สุกกรที่ป่วยมีอาการป่วยชัดเจน ที่ระบบทางเดินหายใจ ระบบประสาท และระบบสืบพันธุ์ การติดเชื้อแบคทีเรีย เช่น ในกลุ่มซัลโมเนลลา ร่วมกับการติดเชื้อพาร์อาร์เอส มีรายงานพบว่าส่งเสริมให้อาหารป่วยรุนแรงขึ้น (รุ่งโรจน์, 2548) และส่งผลให้มีอัตราการตายสูง การระบาดของโรคจากฟาร์มสุกรส่วนใหญ่เกิดจากการปนเปื้อนเชื้อไวรัสพาร์อาร์เอส จากการที่ฟาร์มอยู่ในแหล่งชุมชน การมีรถขนส่งอาหาร รถขนส่งสุกร และการเลี้ยงสุกรด้วยเศษอาหารจากครัวเรือน การควบคุมและป้องกันโรคพาร์อาร์เอส ควรปฏิบัติตามมาตรการของกรมปศุสัตว์ ต้องทำลายซากสุกรที่ตายอย่างถูกวิธี คัดแยกสุกรที่ป่วยออกจากฝูง การกำจัดเชื้อโรคที่ปนเปื้อนในฟาร์มด้วยสารเคมีฆ่าเชื้อโรค พักการเลี้ยงสุกรเป็นระยะเวลา 5-8 เดือน (วาสนา, 2553) จากนั้นจึงพิจารณาการนำสุกรเข้ามาเลี้ยงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การสอบสวนการระบาดของโรคในครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนจาก สพ.ญ. จันทร์เพ็ญ ชำนาญพุด ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง ขอบคุณ น.สพ. ธีระ นววิภาพันธ์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก ที่ให้ความช่วยเหลือระหว่างสอบสวนโรค สพ.ญ.ธรรมรัฐ หรพร้อม สำหรับการตรวจวินิจฉัยโรคทางไวรัสวิทยา เกษตรกรทุกท่านที่สละเวลาในการสัมภาษณ์ คุณน้ำฝน มาขาว และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่างทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

กิติภัทท์ สุจิต อุบลวรรณ จตุรพาหุ การุณ ชนะชัยและคณะ. 2553. การสอบสวนการระบาดของโรคอหิวาต์สุกรในพื้นที่ห่างไกล จังหวัดเชียงราย 2552. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.dld.go.th/dcontrol>. (วันที่ค้นข้อมูล: 1 พฤศจิกายน 2553)

คมวุฒิ ธรรมสาร คชนทร์ วงศ์สถาพรชัย. 2553. การสอบสวนโรคพาร์อาร์เอสในจังหวัดหนองคาย 2553. 2553. การนำเสนอผลงานโครงการพัฒนานายสัตวแพทย์นักระบาดวิทยาภาคสนาม ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 21-22 ธันวาคม 2553. กรมปศุสัตว์

นลินี หงส์ชุมพล ศศิธร ตีคำรัมย์ และคณะ. 2550. การสอบสวนโรคพาร์อาร์เอสในฟาร์มสุกรรายย่อย จังหวัดขอนแก่น 2550. กรมปศุสัตว์ (ข้อมูลไม่ได้ตีพิมพ์)

แนวทางการเฝ้าระวังและควบคุมโรค Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome (PRRS). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.dld.go.th/dcontrol>. (วันที่ค้นข้อมูล: 30 ตุลาคม 2553)

รุ่งโรจน์ ธนาวงษ์นุเวช. 2548. พยาธิวินิจฉัยโรคพาร์อาร์เอส, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรคระบาดสัตว์ในสุกรชนิดโรคระบบทางเดินหายใจและระบบสืบพันธุ์ (PRRS). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.dld.go.th/dcontrol>. (วันที่ค้นข้อมูล: 2 ตุลาคม 2553)

วาสนา ภิญโญชนม์. โรคพาร์อาร์เอส (PRRS) และการควบคุมโรค. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.dld.go.th/dcontrol>. (วันที่ค้นข้อมูล: 7 ตุลาคม 2553)

Albina, E.. 1997. Epidemiology of porcine reproductive and respiratory syndrome (PRRS): an overview. *Vet Microbiol* 55, 309-316.

OIE. Report of The OIE AD Hoc Group on PRRS. [online]. search from website:
http://www.oie.int/eng/normes/mmanual/2008/pdf/2.08.07_PRRS.pdf. (search date: 5th October 2010).